

KUZEY IRAK İLE İLGİLİ BEKLENTİLER VE GÜNEŞ HAREKÂTI

Yrd.Doç.Dr.Sait YILMAZ

Türk Silahlı Kuvvetleri (TSK)'nin Kuzey Irak'ta konuşlanan PKK'ya yönelik Güneş Harekatı başarı ile devam etmektedir. Silahlı Kuvvetlerimizin bugüne kadar olduğu gibi ülkenin bölünmez bütünlüğünü koruma kapsamındaki görevini en iyi şekilde yerine getireceğinden, komutanlarımızın ve askerlerimizin bunun için ellerinden gelenin en iyisini yaptıklarından ve yapacaklarından şüphemiz yok. Atatürk'ün kurduğu Cumhuriyetimizin sarsılmaz bekçisi olan Silahlı Kuvvetlerimize güvenimiz tamdır ve her zaman yanındayız. Harekat ile ilgili eleştirilerimiz siyasi otoriteye yönelik olarak iki ana konudur. Birincisi Kuzey Irak ile beklentilerimiz sadece PKK ile sınırlı değildir. İkincisi ise bundan önceki hükümetler gibi mevcut hükümetin de gene sorunu Silahlı Kuvvetlere havale etmesidir. Siyasi Hükümetlerin terörle mücadelede kendi yapması gerekenleri göz ardı etmesi, terör sorununun askeri başarılarla rağmen tekrar canlanmasına ve döngüsel olarak devam etmesine neden olmaktadır.

Kuzey Irak ile beklentilerimiz sadece PKK ile sınırlı değildir.

Güneş Harekatı, pek çok sivil ve asker yetkilinin açıkladığı gibi Kuzey Irak'ta PKK'nın konuşlandığı bölgeyi PKK için güvenli bir bölge olmaktan çıkarmak, PKK'nın mevcut varlığını, lojistik ve komuta tesislerini imha etmek amacına yöneliktir. Bu hali yapılan hareket TSK'nin bölücü terör ile mücadelesi kapsamında 1992'den beri icra ettiği pek çok kapsamlı sınır ötesi harekate benzer ama oldukça büyük çaplı ve çok daha hazırlıklıdır. Güneş harekatı, sınırları ve hedefi belirlenmiş, hatta belirli ölçüde Irak'lı yöneticilerle koordine edilmiş ve önceden haber verilmiş bir operasyon niteliğindedir. Ancak, bu hareket bizim siyasi otoriteden beklediğimiz Kuzey Irak'ta bir bütün olarak tüm ulusal çıkarlarımızı temine yönelik bir hareket olmaktan oldukça uzaktır. Söz konusu çıkarlarımız; 1926'dan bugüne gelen Kerkük ve Musul'un statüsü, bölgedeki enerji kaynakları ve güzergahları ile beklentilerimiz, Türkmenlerin haklarının korunması, bölgenin Türkiye'nin bölünmez bütünlüğüne yönelik bir tehdit olmaması için Irak'ın toprak bütünlüğünün korunması yani Kürdistan'ın kurulmaması ve nihayet Kuzey Irak'ta ve diğer komşu ülkelerde PKK varlığının yok edilmesi ve PKK faaliyetlerine müsaade edilmemesidir. Görüldüğü gibi Kuzey Irak'taki PKK'ya yönelik hareket, bölge ile beklentilerin tamamını karşılamaktan oldukça uzaktır.

Böyle bir hareketin önündeki engeller ise hem dış güçlerin sınırlamaları hem de Türkiye'deki hükümetin vizyonsuzluğu ve dışa bağımlılığı ile ilgilidir. Kuzey Irak'a yapılan hareketin kapsamı ve hedefi bile hükümetin ABD ve Avrupa Birliği'nin başat ülkelerinin istekleri doğrultusunda belirlenmiş, bunun adına da diplomasinin zaferi denmiştir. Bu ülkeler gerçekten PKK'nın ya da bölgedeki terör kaynaklarının yok olmasını mı istemektedir? Ne kadar Türkiye'nin yanındadırlar? Bunu anlamak için büyük resmi yani Orta Doğu için öngörülen güvenlik ortamını ve bu devletlerin hesaplarını iyi okumak lazımdır. Büyük resim, Avrasya'nın enerji kaynaklarını ele geçirme mücadelesi içinde bir yandan Rusya-Çin ittifakının İran'ı da yanına alarak Orta Doğu'ya Irak'ın güneyinden nüfuz etmeye çalışırken, diğer yandan ABD'nin Genişletilmiş Orta Doğu Projesi ile Kuzey Afrika'dan Orta Asya'ya kadar bölgede öngördüğü dönüşümün devam ettiğini göstermektedir. Bu kapsamda rejimler ulusal olmaktan uzaklaştırılırken, yeni devletlerin ortaya çıkmasına diğer devletlerin ikna edilmesi ve kendilerine biçilen rolün dışına çıkmamaları dikte edilmektedir. Türkiye'ye biçilen rol ise, Orta Doğu ABD ve bir bütün olarak tüm batının çıkarlarına uygun rejimlere ve devletlere dönüştürülürken, sadece etrafında olup bitenlere ikna olmak değil, kendi bölünmesine de rıza göstermek hatta destek olmaktır. Bugün Türkiye'ye verilen PKK'ya karşı sözde istihbarat ve operasyonlara izin ise gerçekte "tavşan kaç-tazı tut" oyunundan başka bir

şey değildir. Çünkü PKK'nın yok olması uzun vadede ABD'nin ve AB'nin işine gelmemektedir. Kısaca bu destek son derece yüzeysel ve konjonktürelidir.

Nasıl bir hareket olmalı?

ABD ve başta İngiltere olmak üzere dış güçlerin hareket ile ilgili açıklamaları dikkatle incelenirse Türkiye'nin karşı karşıya kaldığı bölücü teröre karşı sağlam bir müttefik durumundan ve harekate verilen destekten ziyade harekattan duyulan endişe ve Türkiye'ye yönelik ikazların yer aldığı ifadeler kolayca görülmektedir. Harekatın en kısa zamanda bitirilmesi, sadece PKK ile sınırlı olması, oranlılık, Irak'ın tek istikrarlı (!) bölgesinde sivillerin hayatından endişe duyulması, askeri hareket dışında af ve benzeri siyasi açılımların gereği gibi açıklamalar aslında öncelikle Kürdistan'ın muhafazası sonra da Türkiye'deki PKK'nın siyasi uzantılarına verilen desteğin tezahüründen başka bir şey değildir. Irak'ta her gün yüzlerce insanın ölümüne neden olan işgalci ABD ve İngiltere'nin Türkiye'ye uluslararası hukuk ve insan hakları nasihati vermesi trajik olduğu kadar akıl dışıdır da. Sonuçta her ülke kendi çıkarlarının peşindedir ve askerle orada olmaz isen kimsenin kimseye bir şey vermesi de mümkün değildir.

Kuzey Irak ile ilgili yukarıda sayılan çıkarlarımıza yönelik olması gereken bir hareketi; hedef, yer, kuvvet ve zaman unsurları ile değerlendirilmelidir. Söz konusu hareketin hedefi sayılan çıkarlarımızın önündeki gerçek engel olan Barzani Yönetimi olmalıdır. (*Şekil*) Bu kapsamda mekan olarak Kerkük ve Musul dahil olmak üzere daha geniş bir bölgenin askeri olarak kontrolü sağlanmalı ve bölgenin daha kapsamlı dönüşümü sağlanana kadar söz konusu askeri kontrol devam ettirilmelidir. Ancak öngörülen dönüşüm için gerekli olan kuvvet sadece askeri güçle sınırlı kalmamalıdır. Hükümet tarafından siyasi, ekonomik ve kültürel aktör ve yapılanmalar yumuşak güç kapsamında geliştirilmeli ve askeri güç bugüne kadar olduğu gibi yalnız bırakılmamalıdır. Harekatın süresi kadar zamanlaması da önemlidir. Bunun için Kerkük'ün statüsü ile ilgili gelişmeler kadar, Silahlı Kuvvetlerin zinde kalması ve enerjisini zamana yayarak en iyi kullanabileceği şartlar da değerlendirilmelidir.

“ABD ne der?” fobisi

Türkiye'nin yukarıda sayılan çıkarları gereği bir hareket yapması ile ilgili olarak buraya kadar olan bölüme genelde katılanlar hemen akabinde şu soruya sormaktadırlar; peki ABD ne der? Hatta Kuzey Irak'ta sadece PKK'ya yönelik harekate göz yummasını ABD'nin şefaati olarak göstermeye çalışanlar bunun karşılığında Afganistan'da TSK'nın terörle mücadele için aktif rol alması, İran'a yapılacak bir harekate verilecek geniş destek, NATO'nun ve bir bütün olarak Transatlantik ittifakın yeni geliştirilecek vizyonu içinde Türkiye'ye önemli roller verilmesi gibi ABD beklentilerinin sırada olduğunu belirtiyorlar. Bazıları ise daha da ileri giderek Orta Doğu'daki İran ve Güney Irak arasındaki Şii ittifakına karşı S.Arabistan, Irak'ın Sünni Kesimi ve Türkiye'nin de bulunduğu bir ABD-Sünni kalkanından bahsediyorlar ki burada kasten sayılmayan unsur kurulması zamanlamaya kalmış Kürdistan halkasıdır. Basında yer alan ABD'nin Türkiye'den operasyon karşısında açıkça istediklerine bakalım; (1) Kuzey Irak Kürt Yönetimi ile ilişki kurarak bağımsız Kürdistan'ı resmiyete geçirecek statüye yaklaştırmak, (2) Türkiye'de hapiste olan ve bin bir emekle yakalanmış azılı PKK'luların salıverilmesi için genel af çıkarmak ve PKK'luları daha da cesaretlendirmek, (3) Türkiye genelinde adem-i merkezîyetçi bir yönetim anlayışı geliştirilerek yerel yönetimlerin başında olan PKK yanlısı yönetimlerin daha da serbest hareket etmesinin ve self-determinasyonun önünü açmak, (4) Kürt konusuna siyasi çözüm yani askeri yoldan sağlayamadıklarını siyasi yolla kendiliğimizden vermek. ABD böyle bir demokrasi anlayışına sahipse bunu önce kendi içindeki Teksas Cumhuriyeti taraftarlarına uygulayarak işe başlaması tüm dünyaya da örnek olur.

Richard Perle “Terörle Mücadele” adlı kitabında şöyle demektedir; “*Bir ulus-devlet ancak güç politikası uygularsa büyük bir güç olarak adlandırılır. Diğer bir deyişle güç kullanmaya istekli olur ve birçok kayıp vermeye razı olursa, küçük düşürülmeyi reddederse ve saygı uyandırırsa büyük bir güç olur. ABD kurulduğundan beri böyle yapmıştır.*” ABD hegemonik bir güçtür ve hegemonik güç olmak arkasında ikna ve rıza düzeyi yaratacak, meşruiyetine zemin hazırlayacak uluslararası düzeyde gerekçeler bulur ve diğer ülkelerin kendi uygulamalarını istenilen yönde algılamalarını sağlayacak bir örtü sağlar. ABD stratejisinin adı “Dönüşüm-Ufalama(Bölme)-Ekleme-Yönet”dir. Bu strateji ile (1) Demokrasi ve iyi yönetim gibi Batılı değerlere yumuşak güçle dönüştürülmeyen ülkeler sert güç ile (ulus yapıcılık) dönüştürülmekte, (2) Azınlık ve kültürel haklar söylemi ile başlatılan reformların sonucunda ülke kalıcı çizgiler ile bölünmekte ve (3) Ülke Batılı diye adlandırılan ülkeler arasında (ABD’nin müvekkili veya AB’nin ortağı) yerini almaktadır. Türkiye’ye burada düşen ise onurlu ve çıkarlarının peşinde bir ülke olarak ne ABD ile savaşmak ne de tamamen teslim olmaktır. Ama hem ileride kendi bölünmesine yol açacak isteklere karşı her zaman güçlü bir duruş göstermeli hem de kendi ulusal çıkarları gerektirdiğinde zorlayıcı güç politikası uygulamaktan kaçınmamalıdır. Korkunun ecele faydası yoktur.

Terörle mücadele sadece Silahlı Kuvvetlere havale edilmemelidir.

Kuzey Irak ile ilgili çıkarlarımız ABD ve AB’nin güdümünde sağlanamaz çünkü Irak’taki ve genel olarak Orta Doğu ile ilgili çıkarlarımız Batı ile uyuşmamaktadır. Kürdistan’ın kurulması karşılığı PKK için sözde verilen destek büyük resimden bakıldığında anlamsızdır. Öbür yandan Türkiye, Kuzey Irak ile ilgili geniş kapsamlı çıkarlarını askeri güç olmadan ele geçirmek için gerekli dönüşümleri yapmakta geç kalmıştır. Bu yüzden Batıların ülke inşası dediği önce askeri kontrol müteakiben dönüşümün sağlandığı yöntem seçilmelidir. Bu ise Silahlı Kuvvetlerin dışında siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel kapsamlı sivil-yumuşak güç vasıtalarına ve bunların kullanılma stratejisini sağlayacak ve organize edecek bir entelektüel birikime ihtiyacı ortaya çıkarmaktadır. Kuzey Irak’ta ülkemizin çıkarlarına uygun kalıcı ve istikrarlı bir çözüm ancak Kürt Yönetim Bölgesinin bağımsızlık emellerinden vazgeçirildiği, Irak’ın toprak bütünlüğü içinde Türkmenlerin haklarının korunduğu, Kerkük ve Musul’da tarihi gerçeklerin göz ardı edilmediği düzenlemeler ile sağlanabilir.

Öte yandan bölge ile zorlayıcı kapsamdaki seçenekler geliştirilerek Silahlı Kuvvetlerin yükü hem hafifletilmeli hem de alternatif vasıtalar üretilmelidir. Bu kapsamda ilk akla gelen ise Türkiye’nin istihbarat, örtülü operasyon kabiliyet ve vasıtalarının geliştirilmesi yanında özellikle bugün dünyada geniş bir uygulama alanı olan Özel Askeri Şirket kullanımının da terörle mücadele kapsamında hayata geçirilmesidir. ABD yıllık savunma bütçesinin üçte birini bu şirketlere ödemekte, Irak’ta 110 bin askeri yanında 20 bin kadar da Özel Askeri Şirket mensubu bulunmaktadır. Bu yüzden Irak’taki savaşa “özelleşmiş ilk savaş” da denilmektedir. Türkiye’de gerek asker zayıflığını azaltmak gerekse PKK ile onunla aynı şartlarda yaşayarak, mücadele edecek bir kabiliyeti kazanmak için bir an önce gerekli yasal düzenlemelere gitmelidir. Bu tür yapılar gerek Kuzey Irak ve gerekse ülke içi ve dışında PKK’nın kalıcı olarak peşine düşeceğinden Silahlı Kuvvetlerin yükü önemli ölçüde azalacak ve kendisinden beklenen daha kapsamlı hareket için gerekli enerjiyi daha fazla tasarruf edecektir.

Sonuç olarak TSK.leri Kuzey Irak’ta dünyada pek az ordunun yapabileceği bir harekate başarı ile devam etmektedir. Ancak bu başarılar siyasi, ekonomik ve sosyo-kültürel güçler ile takviye edilmeli ve sadece PKK’nın yok edilmesi değil tüm Kuzey Irak’ın dönüşümünü sağlayacak bir hareketin alt yapısı için hükümet de üzerine düşenleri yapmalıdır. Bunun için öncelikle ABD’nin ve AB’nin dediklerine göre hareket eden değil gerektiğinde ulusal çıkarları her şeyin önünde tutan, göz ardı etmeyen bağımsız bir hükümet gibi hareket edebilme yeteneğini göstermelidir. ABD ve AB olduğu sürece bölgedeki yabancı varlığı ve

PKK hep olacaktır. Çünkü PKK da Batının bir aktörü, oyunun parçasıdır. Asıl önemli olan PKK taktik kartına karşılık Kürdistan'ı kurdurmamaktır. Bunun için öncelikli hedef Barzani yönetimi olmalıdır. Ülke içinde ABD ve AB'nin propaganda ağını oluşturan; Kürt sorununa siyasi çözüm ve ne olursa olsun AB sürecine devam edelim diyen etki ajanları ile mücadele etmek de öncelikli güvenlik görevlerinden biridir.